VALTIOVARAINMINISTERIÖ
Budjettiosasto 13.10.2022

Maa- ja metsätalousministeriö

Viite: MMM:n lausuntopyyntö 28.9.2022, MMM028:00/2022

**LAUSUNTO LUONNOKSESTA HALLITUKSEN ESITYKSEKSI EDUSKUNNALLE LAIKSI ELINTARVIKEMARKKINALAIN MUUTTAMISESTA**

Maa- ja metsätalousministeriö on pyytänyt valtiovarainministeriöltä lausuntoa edellä mainitusta esitysluonnoksesta. Ministeriö toteaa lausuntonaan seuraavan.

Esityksen mukaan sen tavoitteena on edistää elintarvikemarkkinoiden toimivuutta ja turvata elintarvikeketjussa heikoimmassa asemassa olevien toimijoiden asemaa sekä selkeyttää elintarvikemarkkinavaltuutetun tehtäviä ja toimia.

Esityksen mukaan sillä toteutetaan osaltaan pääministeri Sanna Marinin hallitusohjelman ”Osallistava ja osaava Suomi – sosiaalisesti, taloudellisesti ja ekologisesti kestävä yhteiskunta” kohdassa Elinvoimainen Suomi todettua tavoitetta parantaa viljelijöiden asemaa ruokaketjussa ja edistää ruokaketjun sisäistä vuoropuhelua, sekä hillitä päivittäistavarakauppojen ylivoimaista neuvotteluasemaa lainsäädännöllisin toimin.

Esityksessä tarkoitettu laki on tarkoitettu tulemaan voimaan keväällä 2023.

Esityksen tavoitteena on, että lain soveltamisala olisi yhtenäinen julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetun lain (1397/2016, hankintalaki) kanssa. Esityksessä ehdotetaan elintarvikemarkkinalain 2 §:n 1 momentin 6 kohtaan lisättäväksi julkisoikeudelliset laitokset. Säännöskohtaisten perustelujen mukaan tällä tarkoitettaisiin nimenomaan julkisoikeudellisen laitoksen hankintalain mukaista määrittelyä. Julkisoikeudellisen laitoksen käsite kuitenkin jossain määrin vaihtelee lainsäädännöstä riippuen. Esim. itsenäisellä julkisoikeudellisella laitoksella (KELA, Suomen Pankki jne.) viitataan tiettyyn julkisen hallinnon organisaatiomuotoon. Samoin esim. yliopistolaki (558/2009) sisältää julkisoikeudellisen laitoksen määritelmän. Hankintalain määritelmän mukainen julkisoikeudellinen laitos taas on riippumaton organisoitumismuodosta ja määritelmä voi täyttyä myös yksityisoikeudellisessa muodossa toimivan oikeushenkilön osalta. Valtiova-

rainministeriö toteaa, että olisi selkeämpää, jos itse säännöksessä viitattaisiin selkeästi hankintalaissa tarkoitettuun julkisoikeudelliseen laitokseen.

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi elintarvikemarkkinalain (1121/2018) 2 a §:n maksuaikoja koskevaa säännöstä ja 2 f §:n palautuksia koskevaa säännöstä. Lakiehdotuksen säätämisjärjestysperusteluissa todetaan, että ehdotetut säännökset koskevat sopimuskäytäntöjen hyväksyttävyyttä ja ovat merkityksellisiä erityisesti perustuslain 15 §:ssä turvatun omaisuuden suojan ja 18 §:ssä turvatun elinkeinovapauden näkökulmasta. Esitykseen ei kuitenkaan sisälly kattavaa arviointia esitettyjen rajoitusten hyväksyttävyyden perusteista mainittuun perustuslaissa säädettyyn suojaan nähden. Valtiovarainministeriö pitää tärkeänä esityksen perustelujen täydentämistä tältä osin.

Esityksessä ehdotetaan elintarvikemarkkinalain 5 §:n 1 momenttia täsmennettäväksi siten, että valtuutetulle lisätään selkeä velvoite markkinoiden seuraamisesta. Esityksen perusteluista ei kuitenkaan kattavasti ilmene, onko ja miltä osin kyse uudesta tehtävästä ja siihen liittyvästä toimivallasta. Valtiovarainministeriö pitää perusteltuna selkiyttää esitystä jatkovalmistelussa erityisesti siltä osin, onko esitetyllä säännöksellä ja millä perusteella muuta kuin informatiivista sisältöä.

Esityksessä ehdotetaan elintarvikemarkkinalain 9 §:ään uutta 3 momenttia, jonka mukaan elintarvikemarkkinavaltuutettu voi myös pyydettäessä hyvien liiketapojen vastaisten käytäntöjen estämiseksi avustaa osapuolia riitatilanteessa, jossa vedotaan kauppalain (355/1987) 23 §:n 1 momentissa tarkoitetun tilanteen olevan käsillä. Nykyisen elintarvikemarkkinalain 2 §:n mukaan valtuutettu voi tarvittaessa avustaa osapuolia riitatilanteessa selvittämällä asiaa ja pyrkimällä edistämään asian sovinnollista ratkaisua. Valtiovarainministeriö pitää perusteltuna selkiyttää mainittujen säännösten keskinäiseen soveltamiseen liittyviä esityksen perusteluja ja varmistua siitä, ettei säännöksiin sisälly päällekkäisyyttä ja että valtuutetun toimivalta on selkeästi määritelty.

Esityksen mukaan sillä ei arvioida olevan merkittäviä vaikutuksia valtuutetun eikä muiden viranomaisten toimintaan. Muilta osin esitysluonnoksessa ei ole arvioitu sen valtiontaloudellisia vaikutuksia. Valtiovarainministeriö toteaa, että esityksessä tarkoitetut muutokset toteutetaan julkisen talouden suunnitelmien ja valtion talousarvioiden mukaisten määrärahojen ja henkilötyövuosimäärien puitteissa.

Osastopäällikkö,
budjettipäällikkö Mika Niemelä

Lainsäädäntöneuvos Jyri Inha

Tiedoksi VM/KAO, VKO